

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет романської філології і перекладу
Кафедра іспанської та французької філології

Допущено до захисту

«___» _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Олена ЗАЛЕСНОВА*

КУРСОВА РОБОТА

з філології на тему:

«Архаїзми: визначення, характерні особливості та класифікація»

Студентки групи Млі05-21

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.051 Романські мови і літератури

(переклад включно), перша – іспанська

Освітня програма Іспанська мова і література, друга

іноземна мова, переклад

Мартинюк Анастасії Леонідівни

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент Любов Іванівна Бобчинець

Чотирибальна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Члени комісії:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Київ 2024

Анотація

Курсова робота має на меті дослідження архаїзмів в іспанській мові, зосереджуючись на їх термінології, визначенні, характеристиці, особливостях, класифікації та використанні. Одним із головних аспектів актуальності теми є постійна еволюція лексичного складу мови, яка призводить до зникнення деяких слів і залишає актуальними інші. Вплив постійних змін у суспільстві на мову робить це дослідження важливим і актуальним.

Основна мета полягає у виявленні втрати застарілих слів та стабілізації деяких архаїчних виразів, що залишаються в ужитку. Для досягнення цієї мети використовуються різноманітні методи, такі як порівняльний аналіз з іншими мовами, етимологічний та лексикологічний аналіз.

У розділі I «Теоретична основа характеристики архаїзмів» визначається сутність та походження архаїзмів, а також проводиться історичний огляд їх розвитку в мові.

Розділ II «Класифікація архаїзмів» пропонує класифікацію архаїзмів за походженням, функціональним використанням та регіональною приналежністю.

У розділі III «Характерні особливості архаїзмів» досліджуються загальні принципи перекладу архаїзмів та їх використання у різних стилях мовлення. Робота висвітлює значення архаїзмів у мові, їх вплив на мовний розвиток та способи їх використання в сучасному мовленні.

Ключові слова: іспанська мова, архаїзми, історизми, історія, лексичні архаїзми, семантичні архаїзми, фонетичні архаїзми, класифікація.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ХАРАКТЕРИСТИКИ АРХАЇЗМІВ	6
1.1. Визначення поняття «архаїзм».....	6
1.2. Історичний огляд виникнення та розвитку архаїзмів в мові	8
Висновок до розділу 1.....	13
РОЗДІЛ II. КЛАСИФІКАЦІЯ АРХАЇЗМІВ.....	14
2.1. За походженням: лексичні, фонетичні, семантичні архаїзми	14
2.2. За функціональним використанням: літературні, народні архаїзми	19
2.3. За регіональною приналежністю: діалектні архаїзми	21
Висновок до розділу 2.....	23
РОЗДІЛ III. ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ АРХАЇЗМІВ.....	24
3.1. Загальні принципи перекладу архаїзмів	24
3.2. Використання архаїзмів у різних стилях мовлення	27
Висновок до розділу 3.....	32
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35

ВСТУП

Актуальність дослідження. Мова постійно розвивається, збагачується новими словами та виразами, а деякі слова виходять з ужитку, стаючи архаїзмами. Вивчення архаїзмів є важливим для розуміння історії мови, її розвитку та змін, що відбуваються в ній. Архаїзми дають нам можливість глибше пізнати культуру та побут наших предків, їхні цінності та світогляд.

Архаїзми можуть використовуватись у художній літературі, надаючи твору колориту епохи, в якій він відбувається. Знання архаїзмів також допомагає нам правильно розуміти стародавні тексти, адже без них деякі фрази та речення можуть бути незрозумілими.

Мовна ситуація та мовлення постійно змінюються, а лексичний склад мови безперервно розвивається й формується. Ця робота актуальна, оскільки завдяки прогресу в лінгвістиці та мовленні лексичний склад став об'єктом численних досліджень, які розкривають процес втрати та збереження застарілих слів.

Мета дослідження полягає у вивченні архаїзмів з метою розкриття їхнього впливу на мову та культуру, а також у встановленні їхнього місця та ролі у сучасному мовленні.

З вищесказаної мети випливають такі **завдання**:

1. Охарактеризувати поняття «архаїзм».
2. Оглянути історичний нарис виникнення та розвитку архаїзмів у мові.
3. Описати класифікацію архаїзмів за походження, за функціональним використанням та за регіональною приналежністю.
4. Виявити загальні принципи перекладу архаїзмів.
5. Дослідити використання архаїзмів у різних стилях мовлення.

Об'єктом дослідження є лексика іспанської мови, а саме архаїзми.

Предметом дослідження є визначення, характерні особливості та класифікація архаїзмів іспанської мови.

Основними методами дослідження є історичний метод (дослідження історії виникнення та розвитку архаїзмів); порівняльний метод (порівняння іспанських

архаїзмів з іншими мовами); лексико-семантичний метод (дослідження лексичного значення та семантичних особливостей архаїзмів); стилістичний метод (дослідження стилістичних функцій архаїзмів).

Структура курсової роботи. Включає в себе вступ, 3 розділи та висновки до них, 7 підпунктів, загальний висновок та список використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 37 сторінок, а перелік використаних джерел містить 23 найменування.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ХАРАКТЕРИСТИКИ АРХАЇЗМІВ

1.1. Визначення поняття «архаїзм»

Серед компонентів мови, що мають чітку часову специфікацію, значне місце посідають архаїзми. Це слова, вирази, морфологічні форми та синтаксичні конструкції, що вже застаріли і рідко зустрічаються в повсякденному мовленні. Такі елементи використовуються переважно з певною стилістичною або функціонально-виразною метою [5, с. 72]. Архаїзми - це слова, які колись вживалися для позначення звичайних предметів або понять, але зараз ми частіше використовуємо інші вирази для їх опису.

У іспанській лінгвістиці архаїзм (арсаїсмо) (від грецького «ἀρχαϊκός», «archaïkós», що означає «застарілий, давній») або застарілий термін – це використання форми мови чи письма, яка вже не є актуальною. Наприклад, укорінення слова «вкінці» у вигляді «в кінці» може бути розглянуте як архаїзм, оскільки сучасній іспанській мові властиві інші конструкції. Архаїзми можуть надавати мовленню особливого значення, такого як урочистість або дорогоцінність, а також використовуватися через вплив традиції.

Ж. Колоїз розглядає лексичні архаїзми як слова або словосполучення, які колись активно використовувалися в мові і відтворювали життя, звичаї та соціальну приналежність людей у звуковій формі. Проте з часом вони втратили свою актуальність, втративши популярність на фоні суспільних, політичних та економічних змін [18, с. 69].

Архаїзми включають одиниці мови, які можна вважати «застарілими варіантами відповідних слів у сучасній українській мові, які активно використовуються», що означає, що вони вийшли з ужитку через появу конкуруючих синонімів.

І.К. Білодід стверджує, що виникнення лексичних архаїзмів пояснюється постійним старінням певної частини словникового складу, що спричинене

зовнішніми та внутрішніми чинниками розвитку мови взагалі [17, с. 231]. Ж. Колоїз погоджується з цим, зауважуючи, що кожне застаріле слово має свою власну історію, проходження через різні етапи становлення та використання, після чого воно поступово виходить з активного вживання [7, с. 70].

Відмінності між історизмами і архаїзмами полягають у їх функціональному призначенні. Історизми служать для прямого позначення конкретних об'єктів чи понять, тоді як архаїзми використовуються для створення специфічного стилістичного ефекту, надання тексту емоційного забарвлення та поглиблення історичного аспекту.

У якості стилістичного засобу архаїзми зазвичай використовуються для відтворення атмосфери і мови певного історичного періоду, надання тексту урочистого та величного характеру, а також для підкреслення негативних явищ. Вони можуть використовуватися для створення іронії, сатири або сарказму [7, с. 70].

Найчастіше розрізняють такі категорії архаїзмів (інакше відомих як власне архаїзми):

- лексичні архаїзми;
- архаїзми у словотворенні;
- граматичні архаїзми;
- фонетичні архаїзми;
- семантичні архаїзми.

Окрім справжніх архаїзмів, існують також архаїзми-історизми, відомі також як історизми. Це слова, що вже застаріли або поступово виходять з ужитку, оскільки предмети, явища або поняття, які вони позначають, перестали існувати або стали рідкісними у сучасному житті. Історизми відображають як віддалені епохи та події, так і терміни, які нещодавно перестали активно використовуватися [5, с. 69].

Ж. Колоїз вказує, що історизми, відомі також як матеріальні архаїзми, це слова, які колись вживалися для опису предметів, явищ, або процесів, пов'язаних з минулим, але вже не є актуальними для сучасного мовлення. Ці слова вийшли з ужитку через суспільний прогрес та припинили своє існування [7, с. 173].

Архаїзми та історизми, як пасивні словникові одиниці, відрізняються через свою часову обмеженість. Вони відзначаються високою експресивністю та унікальністю, що робить їх цінними для відображення дійсності. Через рідке вживання у мовленні архаїзми та історизми створюють контраст з іншими загальноновживаними словами, надаючи тексту особливий виразний характер.

Архаїзми займають більш актуальне місце у стилістичному вживанні порівняно з історизмами, оскільки вони виражають більш помітну емоційність на фоні нейтральних синонімів. Важливо мати синонім для розуміння значення застарілого слова. Хоча архаїзми і віднесені до стилістичних синонімів, вони відрізняються від інших слів у синонімічному ряді, та можна порівняти значення архаїзмів зі значенням їхніх нейтральних синонімів. У такому контексті стилістичне значення архаїзмів стає виразнішим. Здатність використовувати цю групу застарілих слів у образному сенсі та системі тропів підсилює їх стилістичний потенціал. Із появою нових значень застарілі слова можуть набувати нового емоційного або функціонально-стилістичного відтінку, і їх вживання в мові визначається не лише семантично, але й стилістичною парадигматикою [3, с. 67].

Отже, серед лексичних компонентів мови, які характеризуються певною часовою відміткою в їхній семантичній структурі, особливе значення мають архаїзми – слова або словосполучення, які стали застарілими, відносяться до менш активної лексики, і вживаються у відповідних контекстах з певною стилістичною та виразно-функціональною метою.

1.2. Історичний огляд виникнення та розвитку архаїзмів в мові

Мова відображає як минуле накопичене досвідом, так і сучасні трансформації, що відбуваються у результаті постійних змін у знаннях. Словниковий склад мови постійно зазнає двох важливих процесів: з'явлення нових слів або розширення значень існуючих, та відступання на задній план слів, які втратили актуальність у сучасному спілкуванні. Такі слова, які втрачають актуальність, стають застарілими та

виходять з активного вживання, змінюючи свій статус та функціональність у мовній системі.

Дослідження науковці свідчать, що серед процесів, які відзначаються в розвитку сучасних мов, велику увагу приділяється процесу архаїзації лексики. Це пов'язано з фактом, що питання стосовно хронологічного розподілу лексичних одиниць виникає внаслідок постійного процесу пізнання та мовної рефлексії над актами пізнання, що спонукає до постійного внутрішнього розвитку мови [18, с. 509].

Процес архаїзації лексики відбувається нерівномірно в різних стилях мовлення і має комплексний характер, що зумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Зміни, викликані зовнішніми факторами, особливо відображаються у лексичному рівні мови, а саме у використанні застарілих слів або їхніх значень і у появі нових слів. Це призводить до постійних перетворень у мовній системі, через що раніше активно вживані слова стають архаїзмами. Крім того, оцінка застарілих слів можлива лише на синхронному рівні, і слово вважається застарілим тільки у контексті сучасної мови [3, с. 65].

Визначення причин архаїзації для кожного слова або групи слів є завданням, яке важко виконати. Мовний архів, що зберігається в мовній свідомості, широко використовує мовні форми з минулих епох, як у сучасному, так і в історичному контексті.

Розвиток архаїзмів в іспанській мові пов'язаний з багатоміковою історією цієї мови та впливом різних культурних, соціальних та політичних чинників.

Розвиток архаїзмів в іспанській мові можна поділити на декілька етапів:

1. Середньовічна іспанська мова (VIII-XV століття). Цей період характеризується впливом латинської мови та формуванням іспанської мови як самостійної мови. Багато латинських слів були запозичені та адаптовані до іспанської фонетики та граматики. Деякі з цих слів з часом стали архаїзмами.
2. Староіспанська мова (XV-XVI століття). Цей період характеризується розквітом іспанської літератури та мови. Багато відомих письменників, таких як Мігель де Сервантес і Гарсіласо де ла Вега, використовували архаїзми у своїх творах.

3. Сучасна іспанська мова (XVI століття - до наших днів). Цей період характеризується стандартизацією іспанської мови та її поширенням по всьому світу. Кількість архаїзмів, що вживаються, значно зменшилася, але деякі з них все ще можна знайти в літературі, юриспруденції та релігії.

Іспанська мова має свої корені в латинській мові, яка була мовою Римської імперії. Після римської анексії Піренейського півострова в I столітті до н.е., латинська мова почала поширюватися на ці території, замінюючи попередні мови, такі як кельтські та іберійські діалекти [6].

Протягом кількох століть латинська мова стала основою для формування романських мов, серед яких іспанська, португальська, французька, італійська та інші. У результаті розвитку діалектів латинської мови, які існували на території Іспанії, сформувалася іспанська мова.

Багато слів і граматичних конструкцій іспанської мови мають свої корені у латинській мові. Багато іспанських слів зв'язані з релігійними або правовими поняттями, такими як «*iglesia*» (церква), «*fe*» (віра), «*ley*» (закон), які походять від латинських слів «*ecclesia*», «*fides*», «*lex*».

Ось ще приклади архаїзмів, які походять від латинської мови:

- «*caballero*» - лицар або шляхтич, походить від латинського «*caballarius*», що означає «кінний воїн»;
- «*áureo*» - золотий, походить від латинського «*aureus*»;
- «*caminar*» - йти або подорожувати, походить від латинського «*caminare*»;
- «*joven*» - молодий, походить від латинського «*iuvēnis*»;
- «*cosecha*» - врожай або збір, походить від латинського «*coctēa*»;
- «*sepultura*» - поховання або могила, від латинського «*sepultura*».

Староіспанська мова, що охоплює XV-XVI століття, є періодом значного розвитку іспанської літератури та мови. Під час цього періоду Іспанія переживала золоту епоху своєї культури, яка виявилася в інтенсивному літературному виробництві, підтриманому королівськими патронатами та підтримкою шляхетних меценатів [6].

Це був період, коли іспанська література домінувала в Європі. Величні твори, які виникли в цей період, надалі стали класикою світової літератури. Твори таких письменників, як Мігель де Сервантес, Гарсіласо де ла Вега, Лопе де Вега та інших, відображають використання архаїзмів у своїх творах: «*Ilustre señor*» - *Величній пан*. Цей вираз можна знайти у різних творах Сервантеса, де він використовує його для звертання до шляхетних осіб чи панів.

Письменники цього періоду часто використовували архаїзми для створення літературного ефекту, для наголошення на історичній аутентичності або для підкреслення культурного спадку. Архаїчні слова, граматичні конструкції та вирази створювали атмосферу старовинності та витонченості у літературних творах: «*tansebo*» - це слово здається застарілим у сучасній мові, але використовувалося часто в староіспанських текстах для позначення молодого чоловіка або хлопця.

Один з найвідоміших творів цього періоду - «Дон Кіхот» Мігеля де Сервантеса - містить багато архаїчних слів та виразів, які відображають старовинність мови та атмосферу епохи:

- «*villano*» - *селянин* (в значенні «негідник»): «*Este villano labrador...*» (Розділ X);
- «*avíades*» - *мали* (минулий час досконалого виду дієслова «*haber*»): «*Avíades leído...*» (Розділ III);
- «*me se antoja*» - *мені здається* (замість «*me parece*»): «*Me se antoja que...*» (Розділ V);
- «*si bien*» - *хоча* (замість «*aunque*»): «*Si bien es verdad que...*» (Розділ XI);
- «*desmedido*» - *безмірний* (в значенні «*нестриманий*»): «*Un desmedido apetito...*» (Розділ V).

У цей період також відбувалися значні зміни в граматиці та правописі іспанської мови. Це був час стандартизації мови, коли почали формуватися правила написання та граматичні норми, які досі залишаються в силі.

Приклади граматичних та орфографічних архаїзмів з XV-XVI століть:

1. Граматичні архаїзми:

- умовний спосіб дієслів: «*quisiérades*» замість «*querrían*» - *хотіли б*;

- займенник «*se*» вживається перед дієсловом: »*me se antoja*» замість «*se me antoja*» - мені здається;
- «*en guisa de*» замість «*como*» - у вигляді;
- «*haber menester de*» замість «*necesitar*» - мати потребу.

2. Орфографічні архаїзми:

- апостроф: »*señ'ores*» замість «*señores*» - пани;
- діарезис: »*raíces*» замість «*raíces*» - коріння;
- деякі слова писалися з дефісом, які зараз пишуться разом: »*ante-sala*» замість «*antesala*» - передпокій.

В цей період стандартизація іспанської мови мала величезний вплив на її подальший розвиток. Вона сприяла уніфікації мови та зробила її більш зрозумілою для людей з усіх куточків Іспанії та її колоній. Встановлення граматичних та орфографічних правил в той час стало важливим кроком у формуванні сучасного стандарту іспанської мови, який і сьогодні є основою для її вивчення та використання.

Сучасна іспанська мова, яка охоплює період з XVI століття і до наших днів, відзначається стандартизацією та глобальним поширенням мови. Протягом XVI століття іспанська мова стала стандартизованою завдяки діяльності лінгвістів та письменників, таких як Антоніо де Небріха, який опублікував перший словник іспанської мови, або Реальна академія іспанської мови (RAE), заснована в 1713 році. Ці зусилля сприяли уніфікації правопису, граматики та лексики мови [6].

Іспанська мова стала однією з найпоширеніших мов у світі завдяки колоніальному періоду та імперії, яку створила Іспанія. Це призвело до того, що іспанська стала мовою комунікації у багатьох країнах Америки, а також поширилася на Філіпіни, Гвам та інші колоніальні території.

Зі стандартизацією мови та її поширенням кількість архаїзмів, що вживаються, значно зменшилася. Архаїчні слова та вирази стали менш поширеними в усному мовленні та повсякденному письмі, але деякі з них все ще зберігаються в літературі, юриспруденції та релігії як елементи старовинного колориту або для створення певної атмосфери.

Отже, історичний огляд виникнення та розвитку архаїзмів в мові показує, що архаїзми є важливою складовою культурної спадщини мови, яка відображає її еволюцію через час. Зародження архаїзмів пов'язане з історичними подіями, соціокультурним контекстом та лінгвістичними трансформаціями. Протягом століть архаїзми можуть зберігати своє значення або втрачати його, а також набувати нові відтінки семантики. Розуміння процесу виникнення та розвитку архаїзмів допомагає вивченню історії мови та культурного контексту, а також сприяє збереженню мовної спадщини для майбутніх поколінь.

Висновок до розділу 1

Архаїзми - це лексичні компоненти мови, які мають чітку часову специфікацію і вважаються застарілими, рідко використовуваними у сучасному мовленні. Вони включають слова, вирази, морфологічні форми та синтаксичні конструкції, що раніше були популярними, але з часом втратили актуальність.

Архаїзми часто використовуються для стилістичних цілей, щоб відтворити атмосферу певного історичного періоду або підкреслити урочистий характер тексту. Вони є важливою частиною культурної спадщини мови, відображаючи її еволюцію та зв'язок з історичними та соціокультурними контекстами. Розуміння процесу формування та розвитку архаїзмів допомагає вивченню історії мови і культурного контексту, сприяючи збереженню мовної спадщини для майбутніх поколінь.

РОЗДІЛ II. КЛАСИФІКАЦІЯ АРХАЇЗМІВ

2.1. За походженням: лексичні, фонетичні, семантичні архаїзми

Архаїзми - це слова або вирази, що були вживані у певний період історії мови, але втратили свою актуальність або були замінені новими словами з часом. Архаїзми можна знайти у старих книгах, літературних творах минулих епох і використовуються у історичних або художніх контекстах для надання особливого стилю тексту.

Щодо архаїчного словника, його можна класифікувати за такою основною премією [21]. Розглянемо типологію архаїзмів залежно від аспекту слова, яке вийшло з ужитку. Таким чином, сучасні лінгвісти виділяють наступні типи архаїзмів:

1. Лексичні: саме слово вийшло з ужитку, оскільки його фонетичне та алфавітне оформлення вже не використовується і було замінене новим словом, яке має зовсім іншу фонетичну структуру: «*fecho*» - закритий (сучасне: *cerrado*), «*mester*» - місто (сучасне: *ciudad*), «*oído*» - чути (сучасне: *oír*), «*peito*» - груди (сучасне: *pecho*).
2. Фонетичні: через історичні трансформації фонетики, дериватології та граматики змінився звуковий образ слова, що відображається у його правописі. На це вплинули закінчення закону відкритої складки, розвиток повних звуків, зміни в вимові голосних звуків, поєднання твердих і м'яких приголосних, ступінь твердості, вплив аффрикат, тощо [16].

cavallero - лицар (сучасне: *caballero*) - зберегло дифтонг "ie", який згодом став "i".

niño - дитина (сучасне: *niño*) - втрата носового звуку "ñ".

fecho - закритий (сучасне: *cerrado*) - зміна звуку "ch" на "c".

mester - місто (сучасне: *ciudad*) - втрата звуку "e" в дифтонзі "ie".

oído - чути (сучасне: *oír*) - зміна звуку "oi" на "oi".

Багато фонетичних архаїзмів стали засобами виразності у поетичному тексті.

3. Утворення слів або деривація: через зміни у засобах утворення слів, наприклад, застаріння суфіксу або префіксу. Наприклад, «*koketstvovat'*» – *кокетувати*, «*ribar*» – *рибалка*, «*museum*» – *музей*.
4. Семантичні: слово існує у сучасній мові, але втратило одне або кілька значень. Наприклад, «*el artículo*» – (у XVIII і XIX століттях використовувалося для позначення артикуля, як запозичення з французької мови) – це одна з частин службової частини речення, яка використовується як частина іменного словосполучення для вираження різних лінгвістичних значень, включаючи категорію впевненості/невизначеності щодо знань говорця/письменника та адресата мовлення (у сучасному розумінні слова).

Фонетичні архаїзми відносяться до звуків або моделей вимови, які були поширеними у минулому, але стали менш поширеними або зникли зовсім у сучасних часах. Ці зміни можуть бути обумовлені мовними еволюціями, діалектними відмінностями або змінами у правилах вимови [20].

Прикладами архаїзмів фонетики в іспанській мові є використання сполучення «*tl*» у словах, таких як «*atlas*» або «*atlante*», де сучасна спрощена вимова може бути більш складною у минулому. Іншим прикладом є вимова літери «*x*» у словах, наприклад, «*México*» або «*examen*», де в деяких старих діалектах вона вимовлялася як «*sh*», тоді як сьогодні вона вимовляється як «*ks*» або «*gs*».

У деяких діалектах іспанської мови літери «*ll*» та «*y*» вимовляються однаково як [j] або [ʎ], відхиляючись від стандартної вимови. Наприклад, слово «*llave*» (*ключ*) може вимовлятися як [ˈjave] або [ˈʎave].

Хоча архаїзми фонетики можуть надати колорит та характер мові, вони також можуть призводити до плутанини або ускладнювати комунікацію. Тому важливо, щоб носії мови знайомилися зі стандартною вимовою слів і уникали використання застарілих вимов у навчальному чи професійному середовищі.

Приклади лексичних архаїзмів в іспанській мові включають слова, такі як «*vosotros*», «*sois*» і «*habéis*», які колись були загальними вживаними формами, але були в значній мірі замінені формами «*ustedes*», «*son*» і «*han*». Інші приклади включають слова, такі як «*acullá*», «*de donde*» і «*por qué*», які колись

використовувалися для позначення напрямку або мети, але тепер вважаються застарілими.

У деяких випадках лексичні архаїзми можуть зберігатися у певних літературних або історичних текстах, де їх використання спрямоване на відтворення конкретної епохи або культурного контексту. Проте у більшості випадків вважається застарілим або навіть неправильним використовувати ці слова у сучасній мові.

Лексичні архаїзми в іспанській мові відносяться до слів або фраз, які раніше були використовувані щоденно, але зараз вже не є загальнопоширеними. Ці слова або фрази можна знайти у літературних творах або історичних документах, але вони рідко використовуються в сучасних розмовах. Іншими прикладами лексичних архаїзмів в іспанській мові є такі слова, як «*acullá*» (*там*), «*ansiaren*» (*тужити*), «*flaquear*» (*втомлюватися*), які колись були поширеними, але тепер є застарілими або рідко вживаними у сучасній мові [15, с. 81].

Хоча лексичні архаїзми можуть здаватися застарілими або неактуальними, вони можуть мати важливе культурне і історичне значення. Наприклад, використання лексичних архаїзмів у літературі може допомагати перенестися читачам у інші епохи або надати уявлення про мову та культуру конкретного часу. Крім того, вивчення цих архаїзмів може пролити світло на еволюцію мови з часом і на те, як мова відображає та формує культурні цінності.

Проте їх використання також може створювати проблеми у комунікації. У сучасному контексті ці слова або фрази можуть бути неправильно зрозумілі або спричинити непорозуміння, що може призвести до плутанини або навіть образливих ситуацій. Тому дуже важливо враховувати контекст і аудиторію при використанні лексичних архаїзмів у комунікації [20]. Загалом, хоча ми можливо не бачимо їх у повсякденному вживанні, вони продовжують мати культурне і історичне значення і можуть надавати цінну інформацію про мову та культуру.

Семантичні архаїзми є окремою категорією архаїзмів порівняно зі стилістичними архаїзмами. Вони схожі на лексичні архаїзми, але відрізняються тим, що вони не є повністю застарілими, тобто ще не повністю вийшли з ужитку. Такі

слова мають застарілі значення поруч зі значеннями, які активно використовуються в сучасній українській літературній мові [16].

У художньому творі можна виділити наступні семантичні групи архаїзмів [20]:

1. Слова, що означають осіб, поняття родинних зв'язків і свата: «*marido*» - чоловік, «*mijer*» - дружина, «*suegro*»-свекор, «*yerno*» - зять.
2. Слова, що описують професії або заняття людей: письменник, художник, вояк, батько. Серед них є застарілі еквіваленти слів «*guerrero*» і «*luchador*»: «*ratnik*» - ратник, «*ratoborets*» - ратоборець, «*guerrero*» - воїн.
3. Архаїзми, які позначають соціальний статус або місце людини в суспільстві: «*kmet*» - селянин, «*colono*» - колоніст, «*coronado*» - коронований, «*esclavo*» - раб, «*gobernante*» - правитель.
4. Мовні одиниці, що представляють частини та органи людського тіла: «*boca*» - рот, «*dedo*» - палець, «*mano*» - рука, «*palma*» - долоня.
5. Словник для позначення людських дій або роботи окремих частин тіла людини: «*conocer*» - знати, «*rectifica*» - виправляти, «*mover*» - рухатися, «*instruir*» - навчати.
6. Архаїзми, пов'язані з часом: «*semana*» - тиждень, «*futuro*» - майбутнє, «*verano*» - літо.

Таким чином, вивчаючи різні групи стилістичних архаїзмів у художньому творі, ми можемо зробити висновок, що вони є своєрідним прикрасою мови твору, яка часто допомагає підкреслити емоційно і звернути увагу на конкретний об'єкт, явище або дію. Основна їх стилістична функція полягає в створенні відповідного часового простору.

Часовий простір, зокрема, відображення часів Галицько-Волинського князівства, життя людей того часу, їх мови, та відтворення особливостей і колориту цієї конкретної епохи. Використання застарілого словника, з одного боку, є продовженням традицій і художнього досвіду класичної української літератури, а з іншого боку, вводить щось нове у мову твору за допомогою форм і методів використання [18, с.510].

Cuitado (Нещасний): Це слово використовувалося для позначення «нещасний» або «жалюгідний» і було поширеним у старій і середній іспанській мові. Сьогодні воно має застарілий або поетичний характер.

Retozar (Безтурботно гратися): Це слово означало «безтурботно гратися» або «розважатися» і було загальним у старій і середній іспанській мові. У сучасній мові воно рідко вживається і вважається застарілим.

Erguirse (Підніматися): Це слово означало «підніматися» або «стояти прямо» і було загальним у старій і середній іспанській мові. Сьогодні воно має застарілий характер і рідко використовується в розмовній мові.

Cuita (Нещастя): Це слово використовувалося для позначення «нещастя» або «горе» і було поширеним у старій і середній іспанській мові. Сьогодні воно має застарілий характер і частіше зустрічається в літературних творах або історичних контекстах.

Salterio: Це слово вживалося в середньовічній Іспанії для позначення музичного інструменту, який зараз вже не вживається.

Bizarro: Колись це слово означало «відважний» або «героїчний», але сьогодні його вживають для позначення когось «дивного» або «незвичайного».

Postergar: Це застаріле слово означає «відкладати» або «відстрочувати», і воно рідко вживається в сучасному іспанському.

Mesnada: Це слово раніше вживалося для позначення сукупності військових або супровідних осіб, але втратило своє популярне вживання у сучасній мові.

Ці приклади вказують на слова, які колись були поширеними і мали своє місце у старій і середній іспанській мові, але з часом втратили свою популярність і стали використовуватися лише в обмежених контекстах.

Отже, лексичні архаїзми відображають етимологію слів із стародавніх часів, що збагачує наше розуміння того, як мова змінювалася з часом. Фонетичні архаїзми, у свою чергу, зберігають певні звуки або вимову, що можуть свідчити про етапи фонетичного розвитку. Нарешті, семантичні архаїзми дозволяють нам проникнути в колишній світ значень та асоціацій, які супроводжували ці слова.

2.2. За функціональним використанням: літературні, народні архаїзми

Архаїзми в іспанській мові можуть бути цікавим феноменом, який відображає багату історію цієї мови та її еволюцію. Літературні архаїзми часто вживаються для надання тексту більш вишуканого або атмосферного вигляду, в той час як народні архаїзми можуть виражати специфічний фольклорний або історичний контекст [13, с. 59]. Ось кілька прикладів:

1. Літературні архаїзми:

- Вживання давніх слів: Наприклад, слово «*acaudalado*» (заможний) є архаїчним в іспанській мові, і вживалося у Середньовіччі. Сучасна форма цього слова - «*adienerado*».
- Архаїчна граматики або форми: Наприклад, деякі архаїчні форми дієслів, як «*dixeron*» (вони сказали), яка є альтернативою для «*dijeron*», зустрічаються в старій літературі.

«*merced*» - «*gracias*»

«*caballero*» - «*hombre*»

«*menester*» - «*necesidad*»

«*faz*» - «*cara*»

2. Народні архаїзми:

- Фольклорні терміни: Такі терміни, як «*hogaza*» (великий шмат хліба) або «*atavío*» (прикраса), можуть використовуватися в народних оповіданнях або піснях, але рідко зустрічаються в сучасному мовленні.
- Архаїчні вислови або фразеологізми: Наприклад, «*tallo en rama*» (зелений пагін), який може бути застарілим в сучасній мові, але має свої корені в традиційному мовленні.

«*güeno*» - «*bueno*»

«*naide*» - «*nadie*»

«*pescao*» - «*pescado*»

«*andar*» - «*ir*»

«*fala*» - «*habla*»

Ці архаїчні вирази додавали б колорит і глибину до текстів та мовного спілкування свого часу, а деякі з них можна знайти у класичних творах іспанської літератури.

Архаїчні вирази часто відтворюються в класичних літературних творах, народних казках, а також можуть використовуватися в піснях та поезіях для створення особливого стилю або атмосфери [19]:

1. Фольклорні терміни:

- *Bieldo* - старовинний термін для сільського ручного інструменту (кільчастий сокира або вила).
- *Almud* - міра об'єму для зерна, що використовувалася в середньовічні часи.

2. Архаїчні вислови або фразеологізми:

- *Por doquiera* - де завгодно, панує враження.
- *Acullá* - там (застарілий варіант «allá»).

За функціональним використанням, літературні та народні архаїзми в іспанській мові відіграють важливу роль у збагаченні мови та передачі історичного контексту. Літературні архаїзми дозволяють письменникам створювати атмосферу епохи або підкреслювати певний стиль у своїх творах. Вони додають тексту глибину та колорит, роблячи його більш вишуканим і характерним для конкретного періоду.

З іншого боку, народні архаїзми відображають специфічний фольклорний або історичний контекст. Вони можуть бути пов'язані з традиціями, звичаями, або побутом певної епохи. Ці вислови або терміни зберігають історичні відтінки та дозволяють збагатити мовлення, використовуючи виразні засоби, які можуть бути втрачені у сучасному мовленні [1, с.117].

Таким чином, літературні та народні архаїзми спільно сприяють збереженню культурної спадщини та дозволяють мові ефективніше виражати складні ідеї та емоції. Їхнє функціональне використання відкриває двері до різноманітних лінгвістичних можливостей і допомагає зберегти зв'язок з минулим через мовний вираз.

2.3. За регіональною приналежністю: діалектні архаїзми

За регіональною приналежністю діалектні архаїзми в іспанській мові відображають різноманітність лінгвістичних особливостей і регіональних варіантів мови в різних частинах іспаномовного світу. Діалектичні архаїзми є старовинними словами, фразами або граматичними формами, які можуть бути застарілими у стандартній мові, але ще зберігаються і використовуються в певних діалектах і регіональних мовних спільнотах [13, с. 58].

Наприклад, у Іспанії діалектні архаїзми можуть бути пов'язані з мовними особливостями окремих регіонів, таких як андалусійський або каталонський діалекти. Деякі з цих архаїчних виразів і слів відображають старі іспанські форми, які залишаються використовувати у деяких місцевих спільнотах. Наприклад, слово «*mancebo*» (юнак) може бути вживане в андалусійському діалекті замість більш сучасного «*joven*».

Андалусійський діалект:

«*Mancebo*» - «*joven*»

«*Aguachar*» - «*lavar*»

«*Juerga*» - «*fiesta*»

«*Jarto*» - «*lleno*»

«*Pescao*» - «*pescado*»

Каталонський діалект:

«*Amic*» - «*amigo*»

«*Parlar*» - «*hablar*»

«*Plou*» - «*lluvia*»

«*Treballar*» - «*trabajar*»

Інші діалекти:

«*Pegollo*» - «*sombrero*» (Астурійський діалект)

«*Chera*» - «*goroba*» (Арагонський діалект)

«*Fala*» - «*hablar*» (Астурійський діалект)

«*Gaita*» - «*gaita*» (Галісійський діалект)

«*Istoria*» - «*historia*» (Астурійський діалект)

У Латинській Америці також є регіональні діалекти з власними архаїчними виразами. Наприклад, у Мексиці можна почути діалектні архаїзми, які збереглися з часів колоніальної іспанської мови. Такі вирази можуть відображати вплив національних, місцевих чи індігенних мов на розвиток іспанського діалекту в цьому регіоні [4, с. 42].

В іспанській мові Латинської Америки спостерігаємо досить часте використання архаїчних дієслівних форм: *semos (somos)*, *dea (dé)*, *estea (esté)*, *traya (traiga)* та ін. Широке застосування збільшувальних й зменшувальних суфіксів для іменників, прислівників: *platita (plala – зроби)* *ranchito (rancho – ранчо)* *suavecito (suave – ніжно, м'яко)*, *prontito (pronto – скоро)*. Заміна роду – також досить поширене явище у мові латиноамериканців: *comediante – актор (ісп. comediante)*, *bachillera – жінка-бакалавр (ісп. bachiller)*, *el llamado – дзвінок (ісп. la llamada)*, *la insultada – образа (ісп. el insulto)* та ін.

Приклади діалектних архаїзмів в Латинській Америці:

Мексика:

- «*Naco*» - «*feo*»
- «*Chamaco*» - «*niño*»
- «*Chingar*» - «*hacer el amor*»
- «*Jefe*» - «*jefe*»
- «*Chamba*» - «*trabajo*»

Аргентина:

- «*Boludo*» - «*idiota*»
- «*Gaicho*» - «*vaquero*»
- «*Lio*» - «*problema*»
- «*Macanudo*» - «*bueno*»
- «*Mina*» - «*chica*»

Перу:

- «*Chap»a* - «*sombrero*»
- «*Oe*» - «*oye*»

«*Juerguear*» - «*divertirse*»

«*Tomar la leche*» - «*tomar café*»

«*Choclo*» - «*maíz*»

Інші регіони:

«*Chapín*» - «*guatemalteco*» (Гватемала)

«*Chevere*» - «*bueno*» (Центральна Америка)

«*Guagua*» - «*autobús*» (Еквадор)

«*Pingo*» - «*caballo*» (Уругвай)

«*Shuco*» - «*comida*» (Колумбія)

Загалом діалектні архаїзми в іспанській мові допомагають підтримувати регіональну ідентичність та мовний різноманіття, розкриваючи історичні аспекти розвитку мови в різних частинах іспаномовного світу.

Висновок до розділу 2

Систематизація іспанських архаїзмів дозволяє розрізнити різні типи архаїчних форм: лексичні, фонетичні, морфологічні та синтаксичні. Це важливо для того, щоб краще розуміти, які аспекти мови збереглися з минулих епох і як вони вплинули на сучасну іспанську мову. Також, класифікація дозволяє виявити різні джерела архаїзмів, такі як архаїзми з діалектів, літературних текстів або інших джерел. Це розширює наше розуміння контексту, в якому ці архаїзми виникли.

Аналіз класифікації іспанських архаїзмів допомагає вивчити їх роль у збереженні культурної спадщини і сприяє кращому розумінню етапів розвитку мови. Це важливо як для лінгвістичного дослідження, так і для більш широкого контексту культурології та історії Іспанії.

РОЗДІЛ III. ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ АРХАЇЗМІВ

3.1. Загальні принципи перекладу архаїзмів

Завдання перекладача включає два етапи: спочатку ретельно опрацювати вихідний текст для зрозуміння його значення і виявлення часу створення, а потім вибрати мовні засоби для перекладу. Однією з основних проблем при цьому є відмінність між мовами оригіналу і перекладу, особливо коли оригінал відносно застарілий. Важливо визначити епохальну приналежність тексту і його час написання, а також звернути увагу на можливі архаїчні слова, які ускладнюють розуміння тексту.

Підбір мовних засобів для перекладу вимагає від перекладача подолання мовних і історичних перешкод. Для цього можна використовувати стратегії, такі як архаїзація, вилучення, нівелювання або модернізація [10, с. 36].

Архаїзація традиційно розглядається як перекладацький метод, який особливо використовується при відтворенні історично забарвленої лексики. Згідно з А. П. Мельником, архаїзація спрямована на відтворення культурного контексту оригінального тексту, але завданням перекладача є передача культурних особливостей оригіналу за допомогою еквівалентів і аналогів у мові перекладу. За словами цього дослідника, основу архаїзації становить принцип аналогії, який передбачає взаємодію між двома культурами [14, с. 176].

Спочатку використання архаїзації у перекладі не було попередньо філософсько осмисленою практикою, але розвивалося як природний спонтанний процес. Один із прикладів такого перекладу може бути переклад Біблії в епоху Реформації. У цей період реформатори прагнули популяризувати Святе Письмо серед населення, тому в тексті Біблії використовувалася лексика, зрозуміла простим людям.

У сучасному мовознавстві архаїзацію часто поділяють на цілісну та умовну. Цілісна архаїзація передбачає повне відтворення мовленнєвого стилю минулої епохи

та національно-культурного колориту. Це означає, що переклад спрямований на максимально точне відтворення оригінального тексту з урахуванням його лексико-семантичних, граматичних та стилістичних особливостей. Однак ця стратегія рідко застосовується на практиці через значну відстань між епохами. Відтворення мовленнєвого стилю минулого, зокрема застарілої лексики, часто потребує застосування перекладацьких трансформацій або «осучаснення» оригінального тексту [10, с. 37].

Приклади архаїзації лексичної одиниці в іспанській мові:

1. Заміна слів:

- «*Antaño*» (колись) замінено на «*antes*» або «*en otro tiempo*».
- «*Hacía*» (робив) замінено на «*hacía*» або «*solía hacer*».
- «*Vide*» (бачив) замінено на «*vi*» або «*he visto*».
- «*Onde*» (де) замінено на «*donde*» або «*en dónde*».
- «*Agora*» (тепер) замінено на «*ahora*» або «*en este momento*».

2. Зміна граматичних форм:

- «*Había*» (був) замінено на «*hubo*» або «*estuvo*».
- «*Fuiste*» (ти був) замінено на «*estuviste*».
- «*Hiciste*» (ти зробив) замінено на «*hiciste*» або «*haces*».

3. Використання архаїчних фраз:

- «*En buen hora*» (на щастя) замінено на «*por suerte*» або «*afortunadamente*».
- «*A fe mía*» (чесно кажучи) замінено на «*en verdad*» або «*sinceramente*».
- «*Mal me pese*» (на жаль) замінено на «*lamentablemente*» або «*desafortunadamente*».
- «*Dios mediante*» (з Божою допомогою) замінено на «*con la ayuda de Dios*» або «*si Dios quiere*».
- «*Aguarda un poco*» (зачекай трохи) замінено на «*espera un momento*» або «*dame un segundo*».

4. Використання архаїчних слів:

- «*Celo*» (ревності) замінено на «*celos*».
- «*Faz*» (обличчя) замінено на «*rostro*» або «*cara*».

- «*Mancera*» (рушник) замінено на «*toalla*».
- «*Pegujal*» (поле) замінено на «*campo*» або «*terreno*».
- «*Vasal*» (васал) замінено на «*vasallo*» або «*súbdito*».

У відміну від цілісної архаїзації, умовна архаїзація не спрямована на точне відтворення мовленнєвого стилю певної історичної епохи. Замість цього, її метою є створення історичного колориту в тексті. Перекладач ставить за мету історизувати або архаїзувати текст таким чином, щоб читач зрозумів його, але відчував відстань між часом створення оригіналу і перекладу. Іншими словами, це підходить для створення відчуття історичного минулого, де перекладач може використовувати архаїзми, уникаючи їх перевантаження текстом [10, с. 37].

Отже, архаїзація у перекладі спрямована на створення історичного забарвлення тексту. Досягнення адекватності перекладу при використанні архаїзації полягає у відмові від збереження часової відстані між оригінальним текстом і перекладом. Таким чином, архаїзація в перекладі дозволяє відтворити історичні та культурні стереотипи і образи

Нівелювання як метод перекладу рідко застосовується у практиці перекладу. Деякі науковці, вважають, що краще віддавати перевагу архаїзації або модернізації, оскільки історизми та архаїзми є важливими лексичними одиницями, які мають бути реалізовані у тексті перекладу для передачі національно-культурної інформації. Історизми та архаїзми відображають комунікативний намір автора, тому їх нівелювання у перекладі може призвести до втрати смислу оригіналу [10, с. 37].

Нівелювання проявляється, коли перекладач ігнорує елементи тексту-оригіналу, які несуть важливу смислову інформацію.

Приклади нівелювання в іспанському перекладі:

- 1. Ігнорування культурних особливостей:** Переклад іспанського прислів'я «*No hay mal que por bien no venga*» українською мовою як «*Немає лиха без добра*» не передає культурного значення оригіналу, адже в ньому йдеться про те, що навіть з поганих подій може бути користь, що не завжди є актуальною для англомовних країн.

2. Використання нейтральної лексики замість емоційно забарвленої:

Переклад емоційно забарвленого тексту нейтральною мовою може зробити його менш виразним і цікавим для читача. Наприклад, переклад фрази «*Я був такий щасливий побачити тебе!*» як «*Me alegré mucho de verte.*» не передає щирої радості мовця.

Переклад-модернізація спрямований на заміну застарілих лексичних одиниць оригінального тексту на відповідні сучасні терміни у тексті-перекладі, які будуть зрозумілі для читачів даної культури. Цей процес полягає у створенні тексту або твору, який, хоч і відрізняється від культурного контексту оригіналу, проте стає більш зрозумілим для адресатів перекладу [15, с. 84].

Отже, при перекладі історичних термінів та застарілої лексики найефективнішими стратегіями є архаїзація, вилучення, нівелювання або модернізація. Часто перекладачам доводиться комбінувати ці підходи, щоб зрозуміло передати зміст тексту, який використовує мову минулої епохи, сучасним читачам. Поєднання різних стратегій сприяє збереженню національно-культурного та історичного контексту в переклад.

3.2. Використання архаїзмів у різних стилях мовлення

Архаїзми зазвичай уникаються в науковій літературі, оскільки вони можуть зробити текст менш зрозумілим і складнішим для сучасних читачів. Зазвичай очікується, що наукові тексти будуть лаконічними, точними і доступними для широкої аудиторії, тому застосування старомодної мови або технічного жаргону може заважати досягненню цих цілей. Однак можуть бути винятки в певних контекстах, особливо коли йдеться про історичні дослідження або давні наукові теорії. У таких випадках використання архаїчних термінів або фраз може бути відповідним для точного відтворення контексту оригінального дослідження або теорії, що обговорюється. Наприклад, історик науки може використовувати архаїчну наукову термінологію, описуючи роботу вчених попередніх століть .

Проте загалом наукова література надає перевагу зрозумілості і доступності перед історичною точністю або мовними конвенціями. Тому сучасні наукові тексти зазвичай використовують сучасну мову і уникають архаїчних термінів, де це можливо.

Мова науки зазвичай вважається складним і технічним полем, що вимагає точності і специфічності в комунікації. Однак іноді можна знайти архаїзми або застарілу мову в наукових текстах. Їх присутність у науковій мові іноді може призводити до непорозумінь або помилкових інтерпретацій.

Прикладом архаїзму в цьому контексті є використання терміну «*flogisto*» в ранній хімії. Флогістон була гіпотетична речовина, яка, за припущенням, виділялась під час згорання. Хоча концепцію флогістону вже давно спростовано, термін іноді можна знайти в історичних або філософських обговореннях хімії.

Іншим прикладом є використання терміну «*éter*» в ранній фізиці. Етер вважався речовиною, що наповнює Всесвіт і відповідає за поширення світлових хвиль. Проте концепцію етеру замінила теорія відносності, і термін залишився лише в історичних або філософських контекстах.

Архаїзми в цій мові іноді можуть становити перешкоду для ефективного спілкування, особливо для невпевнених читачів, які можуть не бути знайомі з такою термінологією, тобто застарілою мовою. Однак у деяких випадках архаїзми можуть допомогти надати історичний контекст або підкреслити еволюцію наукової думки з плином часу.

Загалом важливо, щоб науковці були усвідомлені того, яку мову використовують у своїх текстах і прагнули зробити своє спілкування зрозумілим і доступним. Хоча ці слова або вирази можуть мати своє місце в певних контекстах, їх не слід використовувати за шкоду чіткому і точному спілкуванню.

Хоча літературу наукового спрямування зазвичай вважають джерелом передових досліджень та інновацій, використання застарілої мови іноді може ускладнити зрозуміння та доступність статті.

Однією з можливих причин є традиція використання формального та технічного стилю письма. Цей стиль часто включає складні синтаксичні конструкції

та спеціалізовану термінологію, яка може бути важкою для розуміння невпевненим користувачам. Однак деякі дослідники вважають, що цей стиль застарілий і що наукове письмо має бути більш доступним і зрозумілим для широкого загалу.

Іншою причиною може бути недосконалість усвідомлення або розуміння сучасного використання мови. Багато термінів і концепцій у науці змінюються з часом, і дослідникам може бути важко встигнути за цими змінами у використанні та значенні мови.

Незважаючи на ці труднощі, зусилля здійснюються для зменшення використання застарілих виразів. Деякі журнали та видавництва встановлюють вказівки щодо швидкого і доступного письма, і існує зростаючий рух у напрямку відкритого доступу до публікацій, спрямований на зроблення досліджень більш доступними і зрозумілими для публіки.

Нарешті, хоча використання архаїзмів у науковій літературі може створювати проблеми з чіткістю та доступністю, здійснюються зусилля для покращення наукового письма і його розуміння для широкої аудиторії. Слідкуючи за змінами у використанні мови та зосереджуючись на чіткому та доступному письмі, дослідники можуть сприяти тому, щоб їх робота була широко зрозумілою та оціненою.

Архаїзми часто використовуються у художній літературі для створення відчуття історичної або культурної автентичності, особливо у творах, дія яких відбувається у минулому. Цей тип мови може допомогти занурити читача у описаний часовий період і додати додатковий шар реалізму до історії.

Наприклад, роман, дія якого відбувається в середньовіччі, може використовувати архаїчні займенники, такі як « tú » чи « tu, щоб надати діалогам більш автентичний характер. Так само історія, що відбувається на Дикому Заході Америки, може включати регіональні діалекти та розмовні вирази того часу, щоб передати відчуття місця і часу.

Однак використання архаїзмів у художній літературі також може стати проблемою, якщо це ускладнює розуміння тексту або порушує плинність наративу. Загалом письменники повинні збалансувати історичну точність і читабельність, а також переконатися, що мова, яку вони використовують, відповідає потребам сюжету

та персонажів. У кінцевому підсумку використання чи невикористання архаїзмів у художній літературі залежить від цілей автора, жанру та контексту твору, а також від вподобань аудиторії, до якої він звертається.

Архаїзми в художній літературі означають використання застарілого або вже не вживаного мовного матеріалу в літературних творах. Це можуть бути слова, фрази або граматичні конструкції, які колись були поширеними, але зараз вже не використовуються. Вони можуть бути використані для створення відчуття історичної точності, щоб викликати період часу або конкретний культурний контекст, або для передачі певного тону чи настрою у художньому творі

Однак можуть виникнути деякі проблеми. По-перше, сучасні читачі можуть мати труднощі з розумінням використаної мови, що може зробити твір менш доступним і привабливим. Крім того, їхня присутність у таких текстах часом може виглядати штучною або неспритною, особливо якщо письменник не вміє використовувати їх ефективно.

Незважаючи на це, багато письменників продовжують використовувати архаїзми у своїх творах, особливо в жанрах історичної або фантастичної літератури. Якщо вони використовуються ефективно, ці слова можуть додати глибини та багатства до історії, створюючи відчуття часу і місця, яке переносить читача в інший світ. Однак письменники повинні бути обережні, щоб не зловживати ними або не ставати залежними від них, оскільки це може погіршити якість твору в цілому. У кінцевому підсумку їх присутність у художній літературі вимагає тонкого балансу між автентичністю та доступністю, і письменники повинні вміло маневрувати цим балансом, щоб створювати дійсно переконливі літературні твори або шедеври.

Архаїзми зазвичай не використовуються у журналістиці, оскільки метою журналістики є чітке та доступне подання інформації. Журналістське письмо адресоване широкій аудиторії, включаючи людей, які можуть не бути знайомі зі спеціалізованою термінологією або історичними мовними конвенціями.

Використання архаїчної мови в журналістиці може ускладнити розуміння тексту і віддалити потенційних читачів, які не ознайомлені зі старовинними виразами.

Тому журналісти зазвичай використовують сучасну мову і уникають архаїчних термінів, коли це можливо.

Однак можуть бути винятки у певних контекстах, особливо коли йдеться про історичні події або культурні традиції. У таких випадках використання архаїчних термінів або висловів може бути відповідним для точного відображення первісного контексту історії, про яку йдеться. Наприклад, журналіст, який описує ренесансний ярмарок, може використовувати старовинну мову для опису костюмів та заходів на заході.

Журналістське письмо переважно віддає перевагу чіткості та доступності над історичною точністю або мовними конвенціями. Тому сучасна журналістика зазвичай використовує сучасну мову і уникає використання архаїчних термінів, коли це можливо.

Архаїзми все ще можуть зустрічатися в журналістських текстах, особливо в історичних або літературних контекстах. Вони можуть створювати відчуття автентичності або історичної точності в тексті, але також можуть бути незрозумілими або важкими для сприйняття читачем.

У журналістському письмі архаїзми часто використовуються для опису подій або історичних особистостей, наприклад, у біографіях чи історичних творах. Наприклад, журналіст, який пише про Американську революцію, може використовувати старомодну мову, щоб створити відчуття автентичності. Так само журналіст, який пише про літературну фігуру минулого, може використовувати цю мову, щоб відобразити особливості фігури та стиль часу, в якому вона жила.

Однак неправильне використання цих слів може бути проблематичним. Читачі можуть знайти їх важкими для розуміння, особливо якщо вони не знайомі з історичним або літературним контекстом твору. Крім того, така мова може вважатися виключною, оскільки її можуть розуміти лише певна група читачів, які знайомі з цим жаргоном.

Для уникнення непорозумінь та виключення журналісти повинні бути обережними при використанні архаїзмів у своїх матеріалах. Вони повинні враховувати контекст, в якому використовується старомодна мова, та чи є вона

необхідною для створення відчуття автентичності або історичної точності. Якщо це необхідно, вони повинні надати читачам контекст або пояснення до такого мовлення.

В остаточному підсумку, метою журналістики є передача інформації чітко та ефективно, і використання архаїзмів не повинно заважати досягненню цієї мети.

Отже, архаїзми, як стилістичний засіб, можуть додати тексту особливого колориту та історичної глибини, особливо у художній літературі, історичних романах чи публіцистиці. Використання архаїзмів може також створювати атмосферу давньої епохи або традиційного стилю, що додає тексту особливе відтінок або автентичність. Однак важливо використовувати архаїзми обережно і з урахуванням контексту, оскільки неправильне або занадто часте застосування може ускладнити сприйняття тексту сучасними читачами та послабити його зв'язок з аудиторією.

Висновок до розділу 3

При перекладі історичних термінів та застарілої лексики важливо використовувати різні стратегії, такі як архаїзація, вилучення, нівелювання або модернізація. Часто перекладачам доводиться комбінувати ці підходи для того, щоб передати зміст тексту з різних епох читачам сучасності зрозуміло. Використання архаїзмів може додати тексту особливого колориту та історичної глибини, особливо у художній літературі, історичних романах чи публіцистиці, а також створити атмосферу давньої епохи або традиційного стилю. Однак важливо застосовувати архаїзми обережно і враховувати контекст, щоб не ускладнювати сприйняття тексту сучасними читачами.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Після проведення дослідження можна зробити такі висновки.

Охарактеризовано поняття «архаїзм». У іспанській лінгвістиці архаїзм (арсаїсмо) (від грецького «ἀρχαϊκός», «archaïkós», що означає «застарілий, давній») або застарілий термін – це використання форми мови чи письма, яка вже не є актуальною. Архаїзми включають одиниці мови, які можна вважати «застарілими варіантами відповідних слів у сучасній українській мові, які активно використовуються», що означає, що вони вийшли з ужитку через появу конкуруючих синонімів.

Проведено огляд історії виникнення та розвитку архаїзмів у іспанській мові. Дослідження про походження та еволюцію архаїзмів в мові підтверджує їх значущість як частини культурної спадщини, що відображає зміну мови з часом. Зародження архаїзмів пов'язане з історичними подіями, соціокультурним контекстом та лінгвістичними змінами. Протягом століть архаїзми можуть зберігати своє значення, втрачати його або набувати нові семантичні відтінки. Розуміння цього процесу сприяє вивченню історії мови і культурного контексту, а також збереженню мовної спадщини для майбутніх поколінь.

Описано класифікацію архаїзмів за походженням, за функціональним використанням та за регіональною приналежністю. Лексичні архаїзми допомагають розуміти етимологію слів з давніх часів, що показує, як мова змінювалася з часом. Фонетичні архаїзми зберігають певні звуки чи вимову, що свідчить про фонетичний розвиток. Семантичні архаїзми розкривають колишні значення слів. Літературні та народні архаїзми сприяють збереженню культурної спадщини й дозволяють ефективно виражати складні ідеї. Діалектні архаїзми в іспанській мові підтримують регіональну ідентичність та мовне різноманіття.

Виявлено загальні принципи перекладу архаїзмів. При перекладі історичних термінів та застарілої лексики найбільш ефективними підходами є архаїзація, вилучення, нівелювання або модернізація. Часто перекладачам доводиться поєднувати ці стратегії для зрозумілого передавання змісту тексту, який

використовує мову минулої епохи, сучасним читачам. Таке поєднання допомагає зберегти національно-культурний та історичний контекст у перекладі.

Досліджено використання архаїзмів у різних стилях мовлення. Використання архаїзмів як стилістичного засобу може збагатити текст особливим колоритом і історичною глибиною, особливо у художній літературі, історичних романах або публіцистиці. Використання архаїзмів також може створити атмосферу давньої епохи або традиційного стилю, що додає тексту особливий відтінок або автентичність. Однак важливо застосовувати архаїзми обережно і з урахуванням контексту, оскільки неправильне або занадто часте їх використання може ускладнити сприйняття тексту сучасними читачами та послабити його зв'язок з аудиторією.

Дослідження архаїзмів дозволяє краще зрозуміти етимологію слів, їхню еволюцію і вплив на формування сучасної мовної системи. Використання архаїзмів як стилістичного засобу в літературі допомагає створювати особливу атмосферу та виражати історичний контекст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бідненко Н.П., Онищенко М.Ю. Нова термінологічна лексика у сучасній англійській та іспанській мовах і способи її перекладу українською. Мова і культура. (Науковий журнал). – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2023. – Вип. 24. – Т. I (204) С. 114-121
2. Бойко Ю.П. Химич А.М. Архаїзми як проблема перекладу. Наукові підсумки 2021 року, LXXVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Одеса, 20 грудня 2021 року С. 167-174
3. Гайдученко, Г. Історизми та архаїзми як основні виражальні засоби історичної стилізації. Науковий вісник ХДУ: Серія «Лінгвістика»: 2019. С.65-68
4. Гуз Олена. Особливості іспанської мови в країнах Латинської Америки. Актуальні питання іноземної філології. Науковий журнал. 2016. №4. С. 39-44
5. Дудик, П.С. Стилїстика української мови: Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія» 2005.
6. Іспанська мова: історія та культура іспанської мови. URL: <http://surl.li/tfxic>
7. Колоїз, Ж.В. Лексичні архаїзми у творчій спадщині Івана Нечуя-Левицького. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету: 2009. С. 68-81.
8. Колоїз, Ж.В. Слова минулої епохи в сучасному історичному романі Василя Шкляра «Залишенець. Чорний Ворон». Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2012. Вип. 7(2): 172-197
9. Крупеньова Т.І. Стилїстичні конотації архаїзмів у художньому ідіолекті. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). С. 128-133 URL:

- <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3372/Krupeniova.pdf;jsessionid=BA37C166401EBBFEE71C8A1F92F2D4A0?sequence=1>
- 10.Ласінська Т.А. Загальні принципи перекладу архаїзмів. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2017. V(35). с. 36-39. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/General-principles-of-translating-archaic-wordsT.-A.-Lasinska.pdf>
 - 11.Лексикографічна система іспанської мови: феноменологія інтегрального опису:[монографія]/ Є. В. Купріянов. Київ:УМІФ НАНУ, 2018. 254с.
 - 12.Літвіх, А. В., & Кондрук, В. Ю. Лексичні запозичення як прояв взаємодії іспанської та італійської мови. In II International scientific and practical conference «Modern Approaches to Problem Solving in Science and Technology»(November 15-17, 2023) Warsaw, Poland, International Science Unity. 2023. 482 p. (p. 354)
 - 13.Мартінова Г. Архаїзми та інновації в діалектних словниках як відображення динаміки говірки. 2016. С. 57-66. URL: file:///C:/Users/chuma/Downloads/%D0%90%D1%80%D1%85%D0%B0%D1%97%D0%B7%D0%BC%D0%B8_%D1%82%D0%B0_%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%B2_%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%85_.pdf
 - 14.Мельник А. П. Функції сучасної американської анімації як основа вибору перекладацьких стратегій *Studia linguistica*. 2012. С. 175–178
 - 15.Павлович, Т., Сурадейкіна, Т., Швигар, Д. особливості історизмів та лексичних архаїзмів у творчості Г.Лавкрафта. *Молодий вчений*, 2021. №7 (95), с. 78-84. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-7-95-17>
 - 16.Стилістичне використання архаїзмів та історизмів. URL: <https://subjectum.eu/ukrmova/stilistika/51.html>
 - 17.Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія. (за заг. ред. І. К. Білодіда). Київ: Наукова думка.

18. Шевченко, Л.І. Архаїзми в дискурсі проблем функціонального розвитку мови. Дискурс сучасної історичної романістики: поетика жанру: зб. наук. праць: 2015 с. 508-513.
19. Як довго живе слово або чим застарілі слова відрізняються від неологізмів? URL: <https://www.superprof.com.ua/blog/navischo-movi-zastarili-slova/>
20. Arcaísmos. Léxico de literatura general y comparada / editado por A. Volkov - Chernivtsi: Zoloti litavry, 2001
21. Diccionario de arcaísmos es un espejo léxico de la época. Surzhykova K.P., 2005.
22. Nir R. Linguistic and sociolinguistic problems in the translation of imported TV films in Israel International Journal of the Sociology of Language. 1984. № 48. P. 81–97.
23. Vacunódromo, neologismo válido. Fundación del Español Urgente (FundéuRAE), 02.03.2021. URL: <https://www.fundeu.es/recomendacion/vacunodromo-neologismo-valido/>